

המציפה

דמי התימה לשנה כפוליו 800 מ"פ
 רבע 200 מחיר גליון בודד 18 מ"פ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ"י לרבע.
 בטשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ"י
 לרבע. ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 כרומניה 100 ליי לשנה, 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 סצרה או מקומה, מחיר כרכת מ"ש א'
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה '
 "Hamicpe" Kraków ul. Młodowa 22

Kraków—Lwów dnia 26 sierpnia 1921.

גליון ל"ד.

מראה--לבוב, ב"כ באב פ' עקב תרפ"א.

תוכן הענינים.

קונגרס הציונים הי"ב, יחזקאל קלפהרץ. אחרי הועידה המזרחית
 ש. ז. יעבץ. הציונות והאגודה בטשכוסלובקיא, שכוי. — מתהפכותו:
 הזמן; ישוב עמלו בראשו. — מדינה ומדינה ומקריה: בקראקא. כפולין הקטנה
 בפולין. כרומניה, כהגר. כרומניה, כבוסניה. כאנגליה. כארץ ישראל. —
 השבוע בכל העולם. — משפט הכבוד ומשפט הצעיר. ש. מ. ל. —
 אחשוורוש השני. וזשא בעק.

קונגרס הציונים הי"ב בקארלסבאד.

מה נהדר המראה ומה רב הקסם בחזיון; כארבע מאות איש
 מכל מפרצות העם ללשונותם ולארצותם, כבגדיהם השונים ובלשונותם
 המיוחדות, בהשקפותיהם על הדת והתורה, הרחוקות זו מזו ובמנהגיהם
 בחיים, אשר לא יקרבו זה לזה — נאספים יחד, רעה אחת תקבצם
 ומטרה אחת תאחזם; והרעה מה נשנבה, והמטרה מה קרושה! ברעה
 הזאת ובמטרה הזו היו כלם לאגודה אחת, בהם תורנים ומשכירים,
 רבנים וסוחרים, חסידים ומתנגדים, אדוקים ופורצי-חק, כאלו כבר באה
 העת המאושרה, עת השלום לרחוק ולקרוב, וכמו בשלו ברנע הזה
 שנוי הדעות, ושנבה המחלוקת, פירוד הלככות עוד אין.

בבואי היום לדבר על-אדות הקונגרס אברך את היוצא, שהביאונו
 ער הלום! ער הקונגרס העברי! בקונגרס הראשון, אשר התאספו
 צירי העם לבוב, היה כל איש ישראל שואף בתמהון; האמנם יהיה
 כדבר הנדול הזה בישראל, אשר לא היה כמוהו מאז גלינו מארצנו?
 התזכרו את הרושם? ובאשר נתאספו צירי עמנו, העם הנדרף והנענה
 מארבע כנפות הארץ לבוב, להשמיע בפעם הראשונה באזנים שנות
 גלותנו את מחאתו הנרדפה נגד כל העמים ואת תקות ישראל; מה
 שעד הנה הרה והנה כל חיוב עמו במסתרי לבבו, היה נשא כפי
 כל גלוי לפני כל העולם, או התלהבו הרחוקות, הנפשות השתפכו אחת
 אל דעותה, כל שב היה מלא תקוה וכל נפש גענועים, שהתבטאו
 בקריאת הירד לפלוני ובמחאות כפים לפני אלמוני, איש לא רדש
 חשבון מהמעשים בעת ההוא, והצירים אשר באו להקונגרס, היו
 בעיניהם כעין בעל אכסניה, הבא עם 'חשבוני' אל האורחים בשם
 מסובים כסעודה, שותים ושמתים, כוסם רויה ונפשם מלאה ומרחפת
 בעולם שכחו הרה ואצילות, רק יחירי סגולה מחובבי ציון, שהיו אז
 באותו מנין, רק המה נתאצלו מהורם הכללי, הברקים והתפידים לא
 עורו את עיניהם מראות את הננעים, רק אלה יצאו או בבקורת גלויה,
 חתכו את הקונגרס באיומלם החריף לנתחים, וכמעט נחשכו כבונדים
 בעמם.

עכשו אין הרבר כך, עכשו נעשה הקונגרס לדבר חול, על כל
 ציד וציד מוטרה החובה להיות נמסר בלב ונפש לעמנו. בקונגרס הזה

אין מקום בשביל אותם הציונים, שהציונות היא להם אך לשעשועים!
 על הקונגרס היום דהחליט על אורות גורף עמנו ובנין ארצנו. כין
 השאלות העומדות ברום הקונגרס תבוא גם שאלת הקולטורה להתיצב
 על הפרק שר היום השלישי לשיבות הקונגרס, והועד הקולטורי יבוא
 בכושתיפנים ובידים ריקות, אמנם נתיסדה בזמן האחרון בתי-ספר
 עברים, אבל בזה לא יצא ועד הקולטורה ידי חובתו, בזמן שרוב
 הציונים אינם יודעים לקרוא ספר עברי, ומדוע יודעים הציונים תולדות
 כל עמי התבל ולשונותם, גם תולדות הפראים, רק את תולדותיהם
 המה ולשון עמם אינם יודעים? מדוע לא נלמד את השפה העברית
 ורכי היהדות ודעת תולדותינו לכל בנינו ובנותינו? מדוע לא נהגך
 בקרבם את האהבה לעמנו ולכל קניינו הלאומים? פולא הלשון
 העברית ורכי היהדות לא קמו לנו של אנשים חכמים וסופרים
 עברים, אשר בראו לנו את הספרות העברית החדשה, לא היתה
 הציוניות כיום הוה, לא נאמר, כי אך הספרות העברית הולידה את
 הרעיון הלאומי ואת הרעיון הציוני, רבים מספקים בדבר הזה, אך
 ידע כל איש, כי אך הספרות העברית ושמירת נמוסי היהודים הם הם
 שנתנו מהלכים אל הרעיון הלאומי בקרב העם, כי אך הסופרים
 העברים יוצאי בית המדרש היהודי המה נושאי הדגל הלאומי
 האמיתים. איב מדוע לא נחונן את לשוננו ונמסוינו? יאמרו: זאת
 היא חובת כל איש לעצמו לעסוק בחנוך בניו, וחובת כל ציוני כפרט
 לתת לבניו חנוך לאומי, והקונגרס לא יוכל לפעול בזה מאומה, הוא
 לא יוכל להיות למרכז חנוכי? בן הדבר, לא נוכל לעשות את הקונגרס
 לתחנה כדלית, אשר ממנה ילכו צנורות החנוך למושכות בני ישראל
 בכל התבל, אבל מי זה לא יודה, כי טוב טוב היה לנו וטוב
 היה גם לחנוך הלאומי לו ישמעונו מעל במת הקונגרס תחת
 דרשת אהה בחרתנו דרשה, אשר תהכב עלינו את הלשון העברית
 וספרותה העתיקה והחדשה, אשר תעורר אותנו להחזיק בה וללמדה
 את בנינו, אשר תעורר בנו את החפץ לקנות תולדותינו ולשמור את
 סגולותינו הלאומיות, אשר עוד נשארו לנו, ידענו גם ידענו, כי
 בדרשות לא יבנה עם, אבל יש ביכולת הקונגרס לתת לנו לא רק
 דרשות נאות, כי גם מעשים נאים ומועידים אשר ירימו את קרן
 החנוך הלאומי.

הקונגרס בתור באי-יכח העם העברי יכול לעשות הרבה ולפעל
 הרבה, רוקא עכשו אחרי הרצאת באלפור, אחרי סאן דימה, רוקא
 עכשו, שהאגדה נעשתה למעשה, ורוקא עכשו, שהרשות נתונה לעם
 ישראל לבא פארץ ישראל, אסור לשבת כחבוק ידים! באו נא
 חובבי ציון! חובבי היהדות מהסתדרות המזרחי ותנו לעולם גאולה,
 תנו לנו כה ועזו! באו נא אתם ליהד את התנועה הציונית ולחדש
 רוח נכון בקרבנו! עת לעשות היא העת הזאת, עיכ אל נא נבקש את
 הרבר אשר יפריד בינינו, כי אם את הרבר אשר יאחדנו, וזהו תקות
 ישראל.

ישרפו כל הגשרים מאחוריהם ולא יהיה להם שום קשר עם העם, והעם ילך בדרך עקלקלות וישנה ויתעה ולא יהיה מי שיראהו את הדרך הנכונה והישרה. עיב קדמו את פני הרעה בעוד מועד, מהרו ובאו וברויהם היו מלאי תוכן והענינות והכניסו רוח חיים בלב שומעיהם. הם התרוממו למדרגת מנהיגי האומה.

הועידה הביאה לידי הפתעות בשעה שנגשו מנהלי המזרחי לקרא לועידה הזאת, חשבו שאין בינה לועידה ציונית אחרת אלא שני השם בלבד, ואולם העובדות הראו אחרת. התוצאות היו מפתיעות: קראו לועידה, לועידה ראשונה והנה בא העם בנעריו ובזקניו, ברבניו ובמנהיגיו כאיש אחד, מה שמוכיח, שהועידה היתה צורך השעה, העם היה מוכשר לה ובכליין עינים חכה לה ובשמעו את הקריאה הראשונה מיד התאסף ובא. אין ספק ברבר שהמזרחי עובר עתה לתקופת חדשה, אין זה המזרחי של אתמול עמדתו בחברה תהיה מעתה אחרת, העולם החיצוני יתייחס אליו מהיום והלאה באופן אחר מאשר עד עתה, הם ירנישו את מציאותו. על מנהלי המזרחי לשנות מעתה את תכסיסם. עליהם לזכור, כי המזרחי אינו פדרציה ציונית בלבד, כי אם באיבת היהדות ועליהם לרכו את כל הכחות ולהתאמץ להכשיר את המזרחי לתפקיד הזה ובמקום האפשרי, דומה היא הסתדרות המזרחי לאותו המלומד, שהתחיל משתלם בלמודים לעת זקנתו ומה שיצד לומד בשנים אחרות עליו לרכוש לו- בזמן קצר ובמהירות גדולה.

המזרחי הנליצי קנה את עולמו בשעה אחת!

ש. ז. יג-יז.

לא יאמר עוד כישרא ציונות ארופית לחוד וציונות אמריקאית לחוד, אל דגל אחד נדנדל כולנו, יבואו נא המזרחים ליהד את התנועה הציונית, והמערכים ישפיעו עליה את טובם המה, או ינקו התחומין זה מזה, או נבואה בשלום אל מקום אשר לו נשאפה כלנו.

יחזקאל קלאפהאלץ

וינא.

אחרי הועידה המזרחית.

הועידה הארצית הראשונה של הסתדרות המזרחי הנליציה, שהיתה בלבוב, השאירה אחריה רושם, היא הצליחה יותר מאשר קוד. תוצאותיה היו מהירות יותר מאשר הוו מראש. רנילים הם יהודי נליציה לועידות ולאספות מכל המינים, אך לכולם יש פחות או יותר אופי מפלגתי, נטיה לצד אחד. הועידות המענינות היו אלה, ששני זמנים נלחמו זה בזה, ששתי השקפות-עולם התנגשו האחת בשנית והרואים התייצבו להתבונן, מי ינצח. אבל פה בוועידה הארצית של המזרחי ראו יהודי לבוב באי כה כל היהדות הנליצית: השתתפו בה כארבעה עשר רבנים, מלומדים, פרופסורים, דוקטורים, עורכי-דין, רופאים מורים, בעלי בתים, סוחרים, צעירים וזקנים, הנאומים נשמעו בשים לב ממהלך הווכחים הכירו את כובד-הראש של הועידה, סדר יפה שרר בכל ורובי הנוגנים וחליפות המראות, הננודים והשנויים התלכדו להרמוניה אחת נפלאה, אשר רוממה את מצב הרוחות והפיחה רגש של נאון לאומי בלב כל אחד.

אותה הרעה, שבמזרחי מתרועצים שני כוחות מתנגדים, מימינים ומשמאליים, בטלה ועברה, אף שהועידה היתה מרובת הצבעים. על דבר מימינים ומשמאליים אפשר היה לדבר, בשעה ששני מחנות צוררים זה לזה עומדים האחד ממול השני וכך אחד מוויין בכלי זינג, בשיטותיו, בתכניתו, באמרותיו ובסיסמותיו ואין האחד יכל לוותר על נקודת-מצבו, למען לא יבנה השני מחרבנו. אמנם בוועידה הזאת נשמעו המלים ימין, שמאל, אך מובנם לא היה הרניל והפשוט: כל המזרחי הופיע כנוף אחד שלם, חבריו התאחדו למטרה אחת נעלה ונשגבה, רוח אחד פעם את כל הלכבות, רצון אחד ושאיפה אחת תקפו את כלם וסלע המחלקת היה, לאן לפנות? מאיזה צד להתחיל את מלחמת ההגנה? מאיזה רוח להתחיל את עבודת ההצלה? ופה נחלקו הרעות, פה נשמעו המלים: ימין, שמאל, הללו אומרים, מצד שמאל נשקפת סכנת בליה ליהדות ולצד זה צריכים להשליך את כל כוחות העזרה ולהציץ את אברי האומה ההולכים ואובדים, ההולכים ומתדרדלים, והללו אומרים, אין תקנה לאכרים אלה, יתנונו באשר יתנונו, כלפי ימין עלינו לפנות, לאותו הצד הכריא והרענן של היהדות ולהכניסו כלו לתוך המזרחי ועל ידו יבא ורם מלא חיים לתוך ההסתדרות והיא תתחיל פורחת ומשששגת.

הועידה הראתה לדעת, שאין המזרחי הסתדרות של פוליטיקה וחד-צדיות, כי אם הסתדרות העומדת על יסודות קבועים ומוצקים, שדרכה סלולה ודרכה ושהיא נובעת מן ההכרה ומתוך ההכרה הפנימית של היהדות, שיש לה תפקידים חשובים למצאות, תפקידים, שקיום היהדות תלוי בהם ושהזכות לה להוציאם מן הכח אל הפועל, שאיננה באה במליצות נפוחות ובמלים מצלצלות, כי אם כל דבריה הם שקולים ומדורים ויש לה אחריות בעד מעשיה, אנית ישראל מחשבת להשכר מפני הנלים והנחשולים שעמדו עליה ורק בכח קברניטים נאמנים תוכל להנצל ולהגיע למחוז הפצה בלי מבשול.

הקברניטים הולכים וקרבים, רבני ישראל, אשר רק ועיר שם ועיר, שם התחשבו עד כה את רגשות האומה וצרכיה ורוכב ככלם עמדו מרחוק ולא נקפו אצבע קלה לטובת העם ועתידו וכחומר ביד היוצר היו בידי אנשים שלא הניעו לקרסוליהם ובאדישות מיוחדת התבוננו אל העם המתרחק מהם, הכירו שאם יוסיפו ללכת בדרך הזאת

הציונות והאגודה במשכום-לובקיא.

(סוף.)

ואם אפשר עוד לדבר עיד תנועה ציונית במדינות, שנתהוו על שטח אונגרים המפוררת, הריהי דוקא תוצאות המהפכות-הרבנות, שעבוד הנלות הקשה, וביחוד המצב הפוליטי החדש, שנוצר עיי ספוח שטחים מסוימים לששכיה ולרומניה, הרבה הרבה יש לזקוף גם על חשבון המלחמה, שערכבה את התחומים וששטשה את הנבולין, מצד אחד הובלו בני אונגרים הנליציה ולפולין, רבים בתור שבויים לרוסיה, ומצבם בסביבה זרה דחפם להתבונן, ועיניהם, שהיו מוכות בעורון הפטריושיות, נפקחו קצת והתחילו לראות נכוחה, וממילא נשתנו גם מושגי הפטריושיות שלהם, ויחד עם זה גם השקפתם העולמית על היהדות, ומצד שני באו בני נליציה ופולין לאונגרים, בתור פליטי-מלחמה, ולמדו את הנשואים בביתם פרק בציוניות, אלה הם הגורמים העיקריים, שבעבורם התחילה היהדות האונגרית התנוטה והמאובנת להתעורר.

אבל למרות כל אלה אין הציוניות במשכום-לובקיה ראויה עוד להקרא בשם, תנועה, יש בזה משום הגומה, הציוניות במשכום-לובקיה נמצאת עוד בחתוליה בזמן הפעימות שלה, ואם גם הממשלה הפרנאית מתיתסת בחבה ובאהרה אל הציוניות, לא יכלה עד השתא לתפוס לה את מקומה הראוי לה, יש אמנם תסיסה ציונית, אבל אי-מנוצלת, והסבה העיקרית לאשיות זו היא ההתמוצעות שבהיהדות המשכום-לובקית, כמעט שאין מדינה באירופה, שהיהדות תהא בתוכה כל כך מפורדה ומפולגה ורב-תזנונים כמו זו.

היהדות אשר בביהם ומורביה היא שונה תכלית שנוי מזו שבמלובקיה, וגם זו היא לזמני אחרת מזו שברוסיה-הקרבטית (מודקרבטסקירוס), לא הרי היהדות הפרנאית, החפשית בדת, כהרי היהדות הפרשבורנית, האשכנזית האדוקה, ולא הרי שתיהן כהרי היהדות המונקטשאית החסידית-האדמורית, בביהם שולטת בין היהודים השפה הטשנית; במלובקיה המערבית — הנרמנית; ובמלובקיה המזרחית וביוסיה הקרבטית — היהודית. אין איש זקוק לדשון חברי

מדינה ומדינה ומקירה.

בקראקא.

תחית המתים. להמון המהפנות. שהביאה המלחמה. שייד גם בשול הכלל הישן המקובל. שאין חזרה מעולם האמת. שיורדי בור לא יעלו עוד בעוה"ז. הרבה עובדות ממעשי יום יום עומדות ומכתישות את זה. כבר קרה בכמה מקומות. ששבנו המלחמה. שעברו עליהם כבר 3 שנים אחרי מלחמת העולם ולא שבו והביל אמרו שאינם עוד בחיים וגם רשימות רשמיות של הצלב האדום ושד הממונים העידו כי מתו. פרצו נדרי עולם ושבו אל עריהם ולא משפחתם בשלום. ויש שאין בני ביתם שמחים בהם כלל וקוראים להם כמו שהיו קוראים בשנות קדם אל המתים: שב למנוחתך! מקרה כזה קרה בימים האלה בקראקא. החייט המצויין ז'י נפל בשבי רוסיה ולא נשמע ממנו מאומה כל הימים. אשתו עכדה והשתכרה והעשירה ושכחה את בעלה. שלא היה לה כל ספק שאינו עוד בחיים. להנשא לא יכלה. כי לא היו עדים למיתתו. אבל היא מצאה לה תמורת בעל בלי חופה וקדושין ודרה עמו באשה עם בעלה ואין מפריע. פתאום בחו"ז משמים טהורים הופיע עתה בעלה והפריד בין הדבקים. היא קראה לו: צא. איני מכירך. והוא: הלא זה ביתי ואת אשתי ומי זה האיש אשר עמך בבית? האשה אחזה בידו בחירה השני והסתתרה עמו בחדר סגור והבעל נשאר בחוץ. כן ישב שבועים בביתו כור והביט שאיש אחר ירש אותו בחייו. כאותו האומן נגמ' גיטין. שהיה משרת את משרתו. שלקח את אשתו וביתו בחובו. או ראו חבריו בעניו וקמו לעזרתו. חייטים אחדים צרו על הבית והבעל נכנס במקל עב והכה את הנואף עם הסוטה שוק על ירך עד שלקט הנואף את עצמותיו וחפציו ויצא כאברים שבורים וברגלים כושלות. — מקרה כזה ממש קרה גם בלבוב. אך שם מתה האשה מרוב צער ובישה.

בפולין ההמנה.

גדליציה המזרחית — מדינה יהודית! עתוני הצוררים כארץ הזאת. המבקשים תחבולה להפיל את הממשלה הנוכחית. מצאו עצה לנסות ע"י המלח אימה על העם. אימת היהודים הכובשים. ראו. המה טוענים. הממשלה רוצה למכור את מדינתנו בידו היהודים. להורות בצאומיותם. שיכוננו מדינה בתוך מדינה. להרים קרן אלה. שהאמנה הקתולית מסרה לנו. שהם ארוזים וביחוד מצאה עון הממשלה. שנתנה רשות לפליטי רוסיה ואוקראינה לבא בהמון רב לגליציה המזרחית ובכר יושבים בלבוב 70 אלה פליטים ובכל גליציה מאתים אלף ועוד ואלה הם רק החלוקין. כי עודם מרבים לבא. עוד מעט ותהפך הארץ למדינה יהודית. ואמנם הממנה על הפליטים בלבוב הצהיר בפירושו. כי אין הממשלה רוצה לגרש את כל היהודים הזרים ולא לנעול בעדם את הנבול. אלא הוא דורש. שיצאו מן הערים הראשיות. שבהן נציבים ומן המחוזות הסמוכים ללבוב. בכל שאר ערי הארץ מותר להם לגור והבאים מחדש לא יתנבנו להכנס בסתר. אלא יוכיחו שהם נמלטים מפני הברשיוויקים או מפני הורניהם ויקבלו רשות לבא. טעם הממשלה הוא נלוו. היא רוצה שיתרבו אוכלוסי היהודים והסולנים בגליציה המזרחית. כדי שלא תהיה לאוקראינים טענה ותביעה עליה. כי אין ספק שכל היהודים יעמדו בצד פולין כאשר ישאלו הממשלה את דעתם. אך לפי שהענדקים לא מוכת ארצם לנגד עיניהם. כי אם מפלח הממשלה. מצאו בזה מעל והם מתנמלים על הממשלה ועל היהודים יחד. לעורר המה. שיתנבל העם על שניהם יחד ויעשה בהם כלה. גם סגולה היא זאת לפני בחירת הסיים החדש. שירבו הבוחרים לבחור בהם עד שיהיה להם רוב בסיים. מאותו הטעם הומינו ועידת הכמי פולין לחודש מרחשוון. להוכיח לעם את הנוק שהיהודים מביאים לפולין בפוליטיקה. בכלכלה ובשדה התרבות ומה נחוץ הדבר להעמיט

ואין איש מבין שפת רעהו. ובכל-השמות וכמו כן שנוי תכונותיהם והשנותיהם ביהדות הם המה המעכבים התפשטותה של הציוניות. וכתוצאה ישרה מהפרוד הטבעי הזה. מתפלגת גם הציוניות כאן לשלש הסתדרויות ארציות. אחת לביהם ולמורביה. אחת לסלובקיה ואחת לרוסיה הקרפטית. כלשכות ההסתדרויות מתנהלת העבודה בכבודות. בלי סדר ובלי תכנית משותפת. והעולה על כלה: שהסרון ידעת הציוניות מורגש בכלן.

בסבב קצת יותר מוצלח עומד המזרחי. כי עד שאצל הציונים הכלליים הקשר המאגר הוא דוקא. שאיפת העבודה למען ציון. ואולי גם הלאומיות העברית. שאינה מתגלה אמנם באופן טבעי עפ"י סמינן לאום. כמו שמה מיוחדת וכדומה. כי אם מאוששת ובנויה על הקירות נזעיות — מקשרים את חברי המזרחי גם נימים דתיים. ולפיכך הוא מקיף וכולל בהסתדרות אחת את כל הציונים הדתיים בהרפובליקה. אפס אע"פ שמהמזרחי יש באן כר נרחב לעבודה. מכיון שהגורם המכריע בהשקפותיה של היהדות הסלובקית הוא הדת. לא השתרש גם רעיון המזרחי די צרכו. והטעם הוא פשוט: אין עסקנים. העסקנים המעטים ילדי הארץ כבר עימה נפשם בעבודתם האימוצלתה. מפאת הטיור של מנהיגי אגודת ישראל. שנשקם הראשי הוא הרבנים. אשר בהסכמותיהם אוסרים הם בשם התורה גם את למוד השפה העברית.

הרבנים המועטים הרוחשים חבה לרעיון המזרחי הם מועט דלא מינכר. וחוף מזה יראים הם להרים קול מאימת הבריהם הרבנים בעלי האגודה. שזוקקים הם להם להגלי תמיכת האגודה. עזרת תורה מיסודו של המזרחי באמריקה. השוללת את הכסף אל מרכז הסתדרות האורתודוקסים. שבולח שייכת לאנ"י והוא מונע כל תמיכה מרב מזרחי.

מכל הניד יוצא. שבטשבוסלובקיה לא נעשה עד השתא מה שאפשר היה לעשות ומה שראוי היה לעשות.

הבה נקוה שהקונגרס הציוני. שיפתח בימים הקרובים בקרלסברג. אשר בהרפובליקה. יביא גם בזה שנוי לטובה. יעודד את רוח הציוניים המקומיים וינשו לעבודה יותר מרצית מלשעבר.

שכ"ו.

מתהפכות הזמן.

ישוב עמרו בראשו ועל קדמיו המסו ירד.

אשתקד הסיתו צוררנו בפולין את החיילים יידי פוונא. להתנפל על היהודים בכל הערים. למירוט זקניהם ולגוול חפציהם ולהשליכם בעד אשנבי רבבת נוסעת. הצוררים מלאו שהוק פיהם והרשות שחסה; אין כדאי להתערב. היהודים הזהירו את התקפים חשכם והזהר: זכרו ושימו לב! אותם השובבים. שאתם מלמדים אותם להתנפל עלינו. יהיו כל ימיהם תלמידים מקשיבים. ישארו בשוכבותם. אך לא יבדילו בין יהודי ובין נצרי. וגנבאתנו קדמה להתקיים יותר מאשם פללנו. אותם בני פוונא. ששבו מן המלחמה. עושים עכשו לצבא הפולני. לאורהים פולנים קתולים ולפקידים פולנים ככל אשר צוום אלה לעשות לנו. אין מחסור דבר. שבשתא ביון דעל על וכיון שנתנה רשות למשחית וכו'. בני פוונא רניצים בלחם זל ולא צר. כי שם שרר דיוק פרוסי ותכונתם של בעלי האחוות הוחרמה. ונמכרה בזול עד עכשו. עתה בשעת המסחר התפשי עלה פתאום מחיר הלחם לאותה המדרגה השולטה כאן והפועלים נלחמים בממשלה ובתקפי המדינה. שופכים דמם ומעליבים אותם ומורדים בכל המדינה. ועתוני צוררנו. בהפצם למאם את המרידה בעיני הפועלים. בותבים. כי הממשלה הנעלמה. כלומר היהודים ואלקיהם. מסיתים אותם. התועיל המרמה?

המכפך.

בה צרעה, לפיכך התפתחה אצלנו חרושת גדולה ויצאה לה כבר מוניטין, שמכנים אותה, בוריסלב הקטנה ולא בלי צדק, כעת נמצאים אצלנו 60 בורסקאות, בתי-חרושת לנפרים, צרופי-נפט ועוד הרבה אחרים, אך יחד עם הטבת המצב החומרי בעירנו ירד כל רגש בעד עבודה צבורית ובפרט הציונים, מי שהיו צירי קנגרסים מנערים מעציהם כל חובה ואינם משתתפים בשום עבודה צבורית. המיסד התרבותי היחידי בעירנו, בית ספר עברי עוד מעט ויסגר מחוסר אמצעים כספים ואין איש שם לב, הודות להשתדלותו של צ'מל מאיה, שקיים בעצמו, במקום שאין אנשים השתדל להיות אישי הטיסד ועד קרן היסוד, אופית היא העובדה שהנואם הראשון, שנשלח הנה מועד הפועל מלבוב, נאם רק לפני נערים, הציונים המגודלים לא מצאו לנחון לבא, או לאותה בוושה, מי של נימס.

בפולין.

האם מקרים הם אלה? לפני שכונות אחרים היתה כל הקהלה היהודית בוווארונבא מחוץ לידא שרויה בסכנה עצומה נתונים להרג ולבזזה והקצף היה יוצא על כל יהודי פולין, היו צעיר אחד הולה אנוש במחלה מגונה יצא היערה ושב בערב כלו חתוך וזרות ודמו היה שותת מכמה פצעים ובפיו אנקה, ששלושה בחורים יהודים הביאוהו היערה וחתכו את ג'ויו וקבלו דמו בכליהם, מפקד הצבא המקומי לא חקר הרבה, אלא צוה ל'עכב את מסע מסהיב ולהוציא משם את כל היהודים הצעירים, גם כל בחורי היהודים אשר בעירה נתפשו, ופקידי הצבא נקאלו ודנו חצי הלילה ונמנו ונמרו, לתפוש את שלושת חשוכי היהודים ואת הרב ולהטיף קנם עצום על הקהלה. המשפט נשפט בחצי הלילה, לפנות בוקר בא שוטר וספר, שהחולצה האנוש אמר לו אמשו, כי חיינו נמאסו בעינינו וישלח יד בנפשו, אך במותו יעשו דבר גדול, אז התחילו השופטים המהירים לחקור ולדרוש והגבור הודה בפניהם, כי בשקר העליל על היהודים, והנתפשים נצולו, בשבוע שעבר קרה מקרה כזה בב'יאצ'בורוע, חיל חלה ושכור נפל בבית מרוח ודמו היה שותת מבטנו וצעק, שהיהודים דקרוהו, ומיד נמצא גם עד, שהעיד, כי בעיניו ראה, שיהודים דקרוהו, הובאו רופאים ובדקו ומצאו שאין בו סימן דקירה, כי בנדיו שלמים ופצעו ישן נושן, אחרי החקירה הודה, כי נפצע כבר אשתקד במלחמה ורק באשמתו לא נרפא הפצע, איכ ברור הדבר, שיש מי שמלמד את החיידים, שאם יקום אסון יעלילו על היהודים, והם שומעים, אלא שבפתיחתם אינם יודעים אך לעשות הדבר והאמת תצא לאור, ומה יהיה אם חיל פקח יעשה כן והאמת לא תודע? הלא בולנו הננו שרויים בסכנה וחיינו וכבודנו תלויים מנגד.

יתומים גליצים מוכנים לשמד, היודי מודיע, כי בבית אוסף ילדים, של נצרים בפראנא הווארשאית מתחנכים 31 יתומים יהודים ילידי גליציה חנוך קתולי ומוכנים לשמד, הילדים (4 נערים 27 נערות) הם בני חלצי מלחמה, שהובאו לווינא ועתה נרשום משם ונשתלחו ווארשא, שם לא אבה שום מוסד יהודי לטפל בהם עד שרחמו עליהם נצרים והביאום אל מוסד קתולי, לרכוש נשמותיהם בשכר מזונם, אין איש שם אל לב איוו חרפה היא זאת ליהודים בני רחמנים שאין מאסף יתומים עוובים הביתה ויפקירום לשמד, צריך להתבונן רגע גם אל המראה, כי בין צ'יא יתומים ישנם רק 4 נערים ויתרם כולם נערות, אין זה מקרה, אלא זהו פרי המשפט הקדום: הכל קופצים על חנוך נערים, כי הם צריכים לנשק צצית ולמלמל קדיש, אבל יפקירו את הילדות לשמד, כי הן פטורות מכל המצוות, הוי פתיות נחמדה! די הילדים המופקרים הם בודאי בעלי מום, שאינם יכולים למלמל קדיש.

ברוסיה.

תחבולה למנוע זבחי יהודים, מועצת הסובייטים במוסקוא

מספרם בכל התחבולות, המומענט' צדק מאד בשאלו: מפני מה אין מפלגות היהודים מתאחדות לעת כזאת עכ"פ לתכלית עריכת אנקטה או הקהלת אספת חכמים, שדעתם שונה מדעת חכמי הענדעקים, שיוכיחו לעם הפולני מה רבה התועלת, שהביאו היהודים ועודם מביאים לפולין ובכמה תגדל התועלת הזאת אם יחדלו ללחצם ולבזותם ולהעליל עליהם ולהסית בהם את ההמון.

קול מלחמה ממארינבאד. חסידי בלו, שזה כמה נדם קולם מאז הלך רבם שליטא בגולה וחונה במונקאטשו, מתעוררים עתה בפקודת רבם, לחדש מעשיהם מאז, כי פקדם, הרב' במכתב קדשו ממכון שבתו כעת במארינבאד, שם הגיע לאוניו דבר החרבן הנורא שעושים פה ליסד בלבוב בית מדרש לרבנים חרדים, ומחר והרפים קול קורא ושלחהו לכך ערי גליציה, ותכנו צעקה גדולה ומרה על השמד החדש, שגורו המסיתים ר"ל, אחותנו פלצות ובעתה — בן הוא כתב — שלא ילכדו כרשתם היו את צעירי ב"י, לכן הגם שכר איש אשר יראת ה' ואהבת התורה בלבו יודע ומבין מעצמו, שהיא השחתת התורה והיראה ח"ו, עכ"ו הנני מוכרח להודיע לאחב"י היראים, שלא יקחו ח"ו הבל בזה, ואדרבה כל איש מחויב למכס עצה בכל כחו שאל תפק זממם ומצוה להודיע לכל הגדולים והצדיקים ממדינתנו, שעדיין נדרו במדינות אחרות, שכולם יצעקו מרה ויפרסמו דעתם שלא יתנו אוון קשבת להמסיתים מנגדי תוה"ק וכ"ו. — הצדיק הזקן עידנו זוכר כפי הנראה את פעולותיו בבלו, שאז כל הכחות הצומדים למכשול לעסקני היהדות הלאומית, כגון השלטון הפולני, המתבוללים הקיצונים ותקיפי הקהלות היו מסכימים תמיד לגזירות בלו והיו נשענים עליו בפוליטיקה, ואולם עכשו בדבר ביהמ"ד לרבנים כל הכחות, האלה עומדים לימינו ותומכים במוסד החדש הנחויק, בי הכל יודעים, שאין רב בזמן הזה יכול להיות מה שהיה לפני מאה ולפני שש מאות שנה, דור דור ומנהיגיו, דור דור ופרנסיו, רב שאינו יודע בטיב העולם ולא לשון המדינה אין קולו נשמע ואין הדרו נוקק לו ואין דך בויון התורה ובטולה יותר מזה, גם חסידינו כבר מבינים זאת.

פרמישלא. ומלחמה בחברה קדושה המחללה כל קודש. — מלחמת קולטורה חדשה, יישר כחה של מועצת הקהל פה, שמכיון שראתה את שערוריותיה וגזרותיה של הח'ק, שעשתה לה ממינת בני אדם מסחר נאלצה, שלא היה עוד כמוהו לרוע (והכל על טהרת הקודש), אמרה לעשות קץ לזה, כי יסדה בעצמה מוסד חדש להספקת כל צרכי המת, יש בזה תועלת רבה, כי מעתה לא יהיו עוד האבאים ביום אידם זקוקים לחמסנים הקדושים, לעמוד לפניהם כרחל לפני נזוויה, תקיפי הח'ק יצאו בקול קורא, שבו הם מספרים ע"ד המסורה הקדושה שלהם וע"ד קדושת כל מעשיהם וזכות מיסדי הח'ק וכך הנוגע בזה כנוגע בכבת עינו, מרגישים הם, כי הפסידו במעשיהם הרעים פרה חולבת, אבל אחרן לבא, אין איש שם לב לדבריהם, ולראשי הקהל נאמר: התחלתם כמצוה — נמרו אותה! שערוריה היתה להביט מי היו נושאי המטה פה: הגרים, סומים וכל קרוע ובלוי, בויון לנפטר שאין כמוהו, הניעה השעה, כי תהי בעיר מודרנית כזאת גם חוש אסתטי, בכדי להבין, שאסור לבזות את המת ואסור לצער את האבאים מוכי אלקים ושבורי הלב.

שארית הבלזאים פה רצים הנה והנה כגלי מים בסער, נבוכים הם בארץ והם מבקשים את כהם מאז ואיננו, פתשנן כתב"דת השינו מהאדמור שליטא, שצריך להרעיש עולמות בנוגע, לסימענאריעי' (כוונתו לבית מדרש לרבנים הנוסד בלבוב), ורוצים הם לקיים מצות רבם, אך טרם ידעו איך להתחיר.

אב המון.

בולבוב, עירנו היא אחת הערים הברוכות בגליציה, שלמרות החליפות השונות שעברו עליה במשך המלחמה, יד האויב לא ננעה

ואמנותם, עכשו שכל מי שרוצה לטור את השם שוחט בא וגומל וגם הרבנים רואים ושותקים ומתעלמים, נוח לאכול משהיטת נוי, שסוף סוף אינו מצווה על זה ולא לאכול משהיטת אותם הרמאים, החוטאים ומחמייאים ומכשילים את הרבים בדרך, כך נפלה כבר היהדות בארץ, שהיתה מלאה תורה וחכמה וירוש, ועדיין נמצאים בה רבנים בני תורה הדורשים בשבת ברבים ואינם ממתים ללמד שחיטה לכל מאן דהוא, איש כל הישר בעיניו יעשה.

האורח.

באנגריה.

מלאכות הערבים לפני משורטשיל. המלאכות הערבית מסרה לשורטשיל, המניסטר לקולוניות את התוכיר הוה, הערבים דורשים: להקים בפלשתינה ממשלה לאומית, שתהי אחראית לפני מועצת העם; לבטל את הבטחת בלפור לתת ליהודים מכון לשבתם בפלשתינה, שלא להעדיף את הציונים בשלפון המדינה; לאסור את כניסת היהודים לארץ עד התכונן הממשלה הערבית הלאומית ואח"כ יכנסו רק כפי אשר תוכל הארץ שאת; לבטל כל החוקים, שניצרו, מומן הכבוש ועד עתה ולהשיב את חוקי הטורקים לאיתנם וכמובן לשובת אצילי הערבים עושקי האכרים ומוצצי רמס). המניסטר הבטיח שיעיזן ברבר, אבל הוא אינו מוצא, שהבטחת בלפור מתנדה לחוזה, שעשתה אנגליה עם בית מלך הערבים במכה. המלאכות עוד תדבר עם משורטשיל. המלאכות לא תועד עם ראשי הציונים.

הערבים בורחים. כפרלמנט נשארה הממשלה אם ידוע פה, שהנצרים יושבי בית-לחם בורחים מן הארץ לארגנטינה מפני הממשלה היהודית, המניסטר ענה, שאין באי ממשלת יהודית, אלא אנגלית, המלאכות דברה גם עם חברי בית האצילים ואח"כ יתאספו חברי שני הבתים לשמוע טענותיהם.

המנדט והקונסטיטוציה, הטיימס מבשרים, שתקף בראשית ישיבות המועצה של אונדת העמים ימסר המנדט על אי לממשלת אנגליה ביהד עם תכנית הקונסטיטוציה בא"י באופן שזו לא תסתור את החלפת סן רימה.

נשיא יהודי, מקנדה מדיעים, כי במדינת אלברטא, שכולה עובדי אדמה וכיניהם יהודים הרבה, נבחר היהודי גרינגלד צנשיא הממשלה.

בארץ ישראל.

בתר של קוצים, המפך עבדורה, סיחון השני, כבר נראה אין לו במה למלוך על עמיו בעבר הירדן, הוא מפך אביון ממש, אין צו מעות וממילא אין צו צבא וצא פקידים ולא ארמון וכסא ובחר וכל שאר סימני מלכות והשודדים ישודו והעמלקים יתפשטו צבון בו ואין לאף ידו להושיע, העם אומר לסקלה, כי מלך שאינו מגין אפילו מפני הלסטים שמה להם, הוא שלח להניד לנציב ירושלים, כי ימהול עם מלכות כו.

מי זה אזרח? במועצה לעצ יד הנציב דנו על תקנות הבחירות למועצות הערים, אצילי הערבים טענו שאין זכות אלא למי שמשפס מס קצוב במדה ידוע ולמעשה, וכי היהודים דרשו זכות לכל משפס מס כל שהוא, המה אמרו שאזרח הארץ הוא רק מי שהיה לפני המלחמה אזרח טורקי וב"ב היהודים תבעו זכות אזרח לכל הבא להשתקע פה, הדבר נשמט. — הנציב התיעץ עם ועדה של מהמדים ונצרים בדבר יסוד מוסד מועצת המדינה, יהודים צא השתתפו, כי הם מערערים על כל המוסד.

באה צידי הוכחה, שהטעם העיקרי לצבחי היהודים באוקראינה הוא הגדולה, שזכו לה היהודים שם, שניתנה להם שררה מדינית, שנתמנו פתאום אחרי המהפכה כמה וכמה פקידים יהודים, דבר שאין העם האוקראיני רגיל בו, הם נתחננו בחוק קבוע, שהיהדות ארורה היא מן השמים ואין למסור שום משרה ליהודים, לפיכך החליטה המועצה הסובייטית, לפסול יהודים באוקראינה לכל משרה צבורית, אולי יחדר המטבח.

איסור הישיבות והחדרים, כפלך הומל היו ישיבות הרבה בעלות טיפוס מיוחד, שלא למדו התלמידים כל ימיהם גפית ופולפול, אלא יותר ספרי מסר וסגוף הגוף, המועצה הסובייטית מצאה שהישיבות מהנכות את בני היהודים לכטלה ומונעתם מלאהו בעבודה, שיש בה תועלת לצבור וגורה לסגוף, גם עץ החדרים, שמה עיניה לרעה והחליטה להשניה עליהם ולרשמשם, למען יסגרו מעט מעט ויכופו את היהודים להנך ילדיהם בביתם בצריים הנך מוציאל.

בטול קהלות, היהודים בערים הקטנות שבאוקראינה מפהדים מפני הזרת המטבח והם נסים עץ נפשם כולם אל הערים הגדולות, ששם יש הננה עצמית ליהודים, בערים הקטנות ימכרו את בתיהם ומטלטליהם וגם את בתי הכנסת והמדרשוך יחרבו כמה מאות קהלות.

בשביל יתומים, ועד העזרה היהודי כמוסקוא ביתד עם הממשלה יסרו במוסקוא ובפטרבורג ת"ק בתי מחסה ליתומי הפגומות.

בהגר.

הלחץ שר המדיארים הנמולים, עתה נודע שבימי שלטון הגדודים הלבנים גרשו את היהודים מן העיר איסאק והכניסו מחנה צוענים אל בית הכנסת לצור שם והם חללו את המקום הקדוש, — בחוק קביעת סינאט למועצת אצילי המדיארים הותנה בפירושו, שיהיה בו מושב לכל בעלי הדתות הוץ מלבעלי דת יהודית, — בימי שלטון הקומוניסטים י"ד אהווים ומחצה-מכרף העושקים והנווקים היו יהודים, אע"פ שהיהודים הנם רק 5 אחוים מכל יושבי הארץ, ואח"כ גללו את כל האשמה על היהודים ואמרו שממשלת הקומוניסטים היתה ממשלת היהודים.

ברומניה.

כבוד לר"ר גאסט, ממשלת רומניה, גרשה לפני שפושים שנה את הדיר משה נאסטר על ריבו ריב אחיו, והוא משמש מאז בלנדון בתור רב לקהלת הספרדים, בא עתה לבקר את ארץ מולדתו, כי הממשלה עצמה הומינתהו, בבית הנתיבות חכו לו הפרופסור מאניה, לברכו בשם המניסטר הצנוך והציר יאניסקוי בשם הפרלמנט והמדינה והדיר ברנרד בשם הקהלה היהודית, הוץ מאצילי יהודים.

בבוסניה.

הכל שוחטין, במסעי בכוסניה ראיתי ונכחתי איך יהודים מקיימים את המשנה הראשונה במס' הוץ, הכר שוחטים שם, אפילו בורים, אפילו ריקים, שלא למדו מימיהם אף דין אחד בהלכות שחיטה, שהחיטה, העמוד הימני, שכר היהדות נשענה עליה, אשר חכמי ישראל היו אנוסים בכר עת לדבר עם אויב בשער בגללה, ההלה להיות לדבר קל-ערך בעיניהם, בקהלות הרבה בכוסניה פנשתי לצערי שוחטים עמי הארץ, אנשים שפשטו את הרגל, בעלי מלאכה, שראו ברכה בעמלם, טרחו טורח קל ולמדו את מלאכת השחיטה מפוי שוחט, שגם הוא לא ידע הלכות שחיטה וכבר הוא מוכה את הרבים בבשר כשר, ובכך ראיתי רבים וכן שלמים, שלפנים היו מקיימים ירג ואל יעבר ולא היו אוכפים טרפה וספק טרפה ועכשו יאכלו בשר טרפה בריש גלי ובששאלתים איך באו למדרנה כו, השיבוני: לפנים שהשוחטים היו מומחים ובעלי תורה ויראה, היינו מכבדים את תורתם

השבוע בכל העולם.

העתון הרשמי בפולין, מוניטור פולסקי פרסם את השבון שמרת הכסף שנרשמו בפולין. כסף מאי היו לנו 94 מיליארדים, בסוף שטריוועץ 102 וכסף ליפועץ 115, והדוא נראשי מגלה סוד, שבכר יום נרפסים 400 מיליונים וכאמצע חודש זה כבר היו 122 מיליארדים כסף שר ניה, כעוד שהסיים נחן הסכמתו רק עד 118 מיליארדים, ומה תקותנו, כי ניהר? — אך בכר עלה שער המרק הפולני כוונא, כי בנקים גדולים התחייבו לקבל שני מיליארדים, הממשלה משתדלת לעשות כן גם בכרליץ וכפראג. — ביום 29 לחיו יחר מושב ועד אונוד העמים כננכה השווייצית, הענין הראשון לפטל בו יהיה דבר שלוויה, שנמסר לביכ ספרד להרצות עליו, הויר יהיה ביכ יפן או חינא, מזה נראה, כי הממשלות האדירות אין להן העו להכריע בדבר, עבודאי שני הצדדים יערערו על ההכרעה, באיכח פולין יהיו נוכחים במשפט ההיסטורי. — מן השמועות הכאות מרוסיה נראה, שהממשלה הסובייטית כבר נלאתה ולוצא יראה מפני העונש הקשה המוכן לה, היתה מסתלקת מאליה, לפיכך עשתה פשרה והחזירה כעצמה את זכות קנין היחיד ואת המסחר החפשי לאיתנם. — רופא אחד בכרוקלין אצל ניויריק המציא מין ציר (סערוס), להרכיב בסומים ולפקחם, הוא פקח כבר עיני עורים הרבה. — המשא והמתן בין ממשלת אנגליה ואירלנד נפסקו, אנגליה רוצה לתת לאירלנד אוטונומיה נמורה כו שר קנדה, אוסטרליה ואפריקה הדרומית, שרק שם מלך (או קיסר) אנגליה נקרא עליהן ועליהן להשתתף במלחמותיו, אך כתנאי שאירלנד הצפונית, שיושביה אנגלים, לא תחשב לאירלנד, לזה לא הסכימו האירים, הם דורשים כל האי בשלמות. — שוב נהפך הגלגל באויה הקמנה והיונים מנצחים ומצליחים כעורה חשאית של אנגליה, הצרפתים דואנים דאנה גדולה, הם רוצים כנצחון הטורקים כדי להגביר השפעתה במזרח. — הפוליציה כנליץ ווילנא תפשה 11 לסטים (אופצירים ככיכופ) מחיר בלק בלהוביץ ושלחתם לווארשא, בודאי כבר שלחו ידם בפולנים ניכ. — אמריקה עשתה חוזה עם ליטווינוב ביכ רוסיה, להחיש לה עורה כצרתה במזון כתנאים קשים ורוסיה הסובייטית קבלה עליה, הממשלות האחרות משתתפות בעורה לרעבים לברך ומנו את הנוסע ננסן השכרי לממונה על העורה, שהוסכמה בויערה בין לאומית כננכה, אוי לה לרוסיה הסובייטית, חוקקה לעורה ממשלות בורגוניות, שכקשה להכניען. — בויערה שתהיה כחורף כיושינטון ע"ד פריקת הנשק, ידונו גם ע"ד קביעת הוואלוטות של כל המרינות. — הרעבים כרוסיה משכרים רעונם כמקצת במין עפר הנמכר במשקל. — המושל הרוסי בארון אונגן, המושל עתה כארץ מונגולים, שכבש מידי החינאים, פשט גם בסכיר המזרחית ונרש את השלטון הסובייטי, כידוע הוא משמיד את היהודים בכל מקום כואו. — המלך הסרבי פטר, שוכה לעת זקנתו למלוך על כל ארצות הסלבים הדרומיים המאוחדים, מת אחרי מחלה ממושכה של כמה שנים וכנו אלכסנדר המולך תהתיו שוכב על ערש דוי כפאריז, יש אומרים, שדקרוהו. — ע"פ פקודת הממשלות השיכה סדכיה לאונגרים את המחוז כריניא (פינפקירכן), אך יושבי המקום קראו תגר, אינם רוצים להסתפח כאונגרים המרשעת והתאספו ויסרו מדינה חדשה עומדת כרשות עצמה. — כנליות פוזנא וחוף הים התחוללו מהומות מפני הווקר, שתפש עמרתו גם שם עקב המסחר החפשי, שכע"י האחוות יפקיעו שער התבואה, היו גם התנגשיות בין הצבא והפועלים וחללים נפלו.

הככורה יש בתנך סתירה גלויה, הרינו מוצאים את משפט הככורה לא רק בחוקי התורה, שנמסרה לישראל, אלא כבר בימי יציאת מצרים, שקדמו הככורים כעבודת אלקים לכני אהרן הכהנים. אבל בכר זאת היו כל האבות הקדמונים נותנים את היתרון ואת משפט הירושה והקדימה לבניהם הצעירים דוקא, אברהם ושרה בכרו את יצחק על פני ישמעאל, יצחק ורבקה בכרו את יעקב על פני עשו, יעקב בכר את יוסף על פני ראובן ואת אפרים על פני מנשה, שמואל הרווא בכר את דוד כן ישי על פני אחיו הגדולים ודוד עצמו בעצת נתן הנביא בכר את שלמה בנו הקטן על פני אדוניה הככור. ביחוד רוצה החכם דני"ל להציל את יעקב אבינו מן החלונה העולמית, שעקב את אחיו הככור והפיק ממנו את זכותו כערמה, והוא מוכיח שבאמת היה מנהג קדמון לאומות רבות, שהיתרון ומשפט הירושה היו קנין הבן הצעיר ולא קנין הככור, המשפט הזה ידוע בשם אולטימוניטור, כפי ההשערה היה זה מנהג טבעי, כי הכנים הגדולים מבצרים להם מעמד כלכלי בחיי אביהם ואינם זקוקים לירושה, כעוד שהבן הצעיר, המשמש את אביו לעת זקנתו, צריך לרשת נחלת אביו, כי משלח יד² אחר אין לו מצב כזה יקרה גם היום ברוב המשפחות, ואמנם המשפט הזה עודנו נוהג גם היום אצל עמים פשוטים וטבעיים, וכפי ההשערה היה המשפט הזה נוהג גם אצל העברים הקדמונים והמשפחות המיוחסות הן מטבען ואחוות כנושנות, ע"כ נשאר המנהג הזה בהן ימים רבים גם אחרי מתן תורה, רק הדורות הבאים בומנים מאוחרים, שלא זכרו עוד את משפט הקדמונים והיה הדבר קשה בעיניהם, איך זכו אותם הצעירים ביתרונם וקפחו זכות אחיהם הככורות, לפיכך היו חוככים להסכיר להם את הדבר כאופנים שונים, ביהושפט מלך יהודה מצאנו בפעם הראשונה, שנתן היתרון לבנו הככור למלך אחריו (דה"כ כ"א ג') כמלך הזה ידענו, שהיה אוהב משפט וקבע בתו דין בכל הערים ואפשר שהוא היה הראשון, שקבל את דין תורת משה ע"ד משפט הככורה, הלכך חושב לו מחבר ספר דה"י זאת לצדקה, החוקר הני"ל מביע השערתי לפי זה, ככל חוקרי התנך הנוצרים, שאינם משייחים במסורה היהודית, כי כתחלה נחשב יוסף הצעיר ככל בני יעקב וגם בנימין היה גדול ממנו זרם משום זה ניתנה לו זכות היתרון ונחל פי שנים בארץ, ורק אח"כ, כשנצח משפט הככורה בישראל המציאו כותבי הקורות הראשונים, שהיה יוסף בכור לאמו, אך דבריו מוסרבים, כי אדרבה יש לומר לפי שיפתו: לפי שהיה בנימין הצעיר מכל השכטים, משום זה משה שמואל את המלך הראשון ממנו ונס דוד בחר כנחלת בנימין, לבנות בה את המזבח וכיה"מק, הלא זהו ג"כ יתרון.

יחס כזה מוצא החכם הני"ל גם בתאמי יהודה, פרץ חרה, התורה מספרה, כי זרח התחיל לצאת ראשון, אך אח"כ פרץ אחי ויצא ראשון וממנו יצאו הנשיאים וכית דוד, לפי דעתו היה לפרץ באמת הצעיר בבני יהודה ודוקא משום זה היה ראוי לגדולה, אלא שאחיב כבר משפט הככורה בישראל ולא הבינו עוד מפני מה זכה הצעיר למלכות, בתור פתרון החידה קמה מאליה האגדה, ששני האחים היו תאומים ואע"פ שהיה זרח הככור כבר עליו פרץ אחיו ודחס לאחור ויצא ראשונה, זהו לפי דעתו הקוי האגדה הדומה ע"ד התאומים עשו ויעקב, שבאמת היה ע"פ דין משפט היתרון והירושה ליעקב הצעיר, אלא כרכות הימים, כאשר התרנלו ישראל במשפט הככורה ולא הבינו את טעם זכותו של יעקב כנכסי אביו, המציא לו העם האגדה, כי כבר ככתן אחו יעקב בעקב עשו כשואף לצאת ראשון וכי אח"כ, כאשר גדל, קנה מידי עשו את זכות הככורה, שבאמת לא היה יעקב צריך לה כלל, וכן יחסו לרבקה הערמה בדבר הברכות ללא צורך.

כל הכרכורים האלה ככיר החוקר הנצרי, כדי להציל את יעקב אבינו מתלונת שונאי ישראל, המונים אותנו מעולם, כי הרמאות והתאוה לקפוץ בראש בלי זכות משפטית כבר היה מוטבע באבי

משפט הככור ומשפט הצעיר

החכם האנגלי ד"ר ג'ורג' פראצר מטפל בשאלה השוכה מאד כספרו החדש על-אדות מנהגי קדמוני העברים שכתנך, בדבר משפט

הלילה הזה היה הלילה הראשון בהיינו שלן יחיד בדר ונעזב תחת כפת השמים ובלי ארוחת הערב. ליל קיץ היה ובכל זאת קר היה לו. התקפץ והתכוץ כחומט בשקו, אבל השנה נדרה מעיניו בזכרו, שאתמול בעונה זו היה הוא מלך אדיה, המחירוד ומרעיד נזים רבים, ושעל פיו היה נחתכים חיי אלפי אנשים. ועכשו אין לו גם כסות לבשיו. גם הרעב מציק לו מאד. הוא ראה את מצבו האיום. וראה ששעון הוא המלה. ונתנצללו רחמיו על עצמו ובכה הרבה בכיו... כאשר אך האיר השחר התדאה הזקן לפניו. בידו האחת חליפת כנדים ובשניה ככר לחם. הוא צהל לעומתו ובכולמוס התנפל על הלהם ובעודו בכפו בלעדו. ובתוך כך התלבש. ואף שהבגדים לא היו כמדתו. בכל זאת לא טעם מעורו טעם כנר כמו עתה.

הזקן הודיעהו שכבר המציא בעדו מקום אצל יהודי נגר אחד. הוא יוליכהו שמה, ואחרי עביר שנות גלותו יבוא וינאלהו ויחזירהו למקומו הראשון. ודנה באו ימי העבדות. אמנם בעל הבית התנהג עמו כיאות לאיש הגון. אבל הכרתו של המלך, שירד כל כך מגדולתו והנהו פועל אצל יהודי, הממה ורכאה את נפשו, אבל הוא קבר עליו את נורדינו וחכה בכליון עינים ליום גאולתו.

שש שנים חלפו בעצלותים, ובאותם הימים הכיר את תכונת נפש היהודי, שתמה וזכה היא. רק יועציו הרעים הטעוהו תמיד ותארו לו את העם הותיק הזה בצבעים שחורים. והנה בא היום המקווה. הזקן התיצב לפניו. לב המלך רטט מניל. עונך כופר לך — אמר לו — רק בתנאי זה אוציאך מעבדות. למען תישב את דרכך ותתנהג מעכשו עם יושבי ארצך ביושר וברחמים. וביחוד עם היהודים. כי אומללים הם.

הזקן צוהו, שיעצום את עיניו. נתן יריו בו ועפו באויה. בפתחו את עיניו ראה, שמתחתיו משתערים הרים ובקעות, ימים ונהרות. ערים... מדינות... והנה — מדינתו... ועירו. —

צעקה גדולה. צעקה שיש בה שמחת נפש עד כרי שנעון. ההפרצה מלבו. הוא הקיץ... שפישף בעיניו... והנה הוא שוכב במטתו על יד השלחן הקטנטן שאצל מטתו ועליו מונח גזרהדין החתום בעצם ידו. הביט על שעונו והנה שני רנעים לשמינית.

מיד נזכר הוא שלפני עשרה רנעים חתם את פסק-הדין בעצם ידו. ואחר כך התנמנם. רגע שכב באין אונים הצליף מבטו על השעון ועוד נשארו איזו דקים לשמינית. בשארית כחי קפץ ממטתו קרע בכעס את כתב הפקודה. התלבש במהירות והחיש את עבדיו. שימרו לבית הכנסת ולקראו לפני היהודים בשם המלך: חנינה! במעוף עין התפשטה הבשורה. רבים מיהודים התעלפו משמחה וזורו להשם שנפלאותיו.

כאן-כרוז.

אנחנו קהל עדת ישראל מודיעים כי עירנו **דוקלא** יצו צריכה לקבל כעת שוב וכל מי שראוי והגון למשרה הזאת ויאבה לבא אלינו להיות פה שוחט ובורק יאבה לכתוב להחתום משה. שכרו יהי כפי התפשרות. שנותיו לא פחות משלשים ולא יותר מחמשים שנה. גם יודיע אם שמש בקדש בעיר אחרת, ויש לו תעודות מנאוני מננו. הוצאת הנסיעה לא ישובו רק להנתקבל.

קהל עדת ישראל פה דוקלא

I. B. UNGER, DUKLA, MAŁOPOLSKA. כתובת המכתבים.

ל"חדר עברי"

בעל שלש מחלקות נמוכות. העומד להפתח בקיאקא בחדש הבא דרושים מורים ברוח המורחי לעמודים העברים. בהצעות מפורטות לפנות למר שסאי לאנרוי Dietla 68.

נוענו. שקפה זכות אחיו הבכור ולקח ממנו בערמה את זכות הקרימה. לפי דעתו כל ערמתו של יעקב וקפות זכות אחיו הם רק אגרות מאוחרות, כי באמת נטל יעקב בדין את יתרונו ולא היה צריך לראמות. והמציאים את זכות הבכורה ליעקב העטו עליו חנם רק בוששה. — באמת רק המחבר הגי' עושה כן, שכדי להציל את כבוד יעקב הוא עושה את תורתנו פלסטר ומיחס לה יוקף ההיסטוריה וטעויות של בורים. אם היה באמת משפט ירושת הצעיר אצל העברים הקדמונים, אי אפשר שלא היו הנביאים יודעים אותו ולמה להם להשתעשע באגדות במקום שיש עובדות? הרי זה דומה לאותו הדוב שבאגדת העם. הרוצה להבריה זבוב מעל מצח אדוניו הנרדם והוא רוצץ גלגלתו. והתורה מודיעה אותנו בפירוש, שנישלה הכהונה מידי הבכורות וניתנה לבני לוי ואיך אפשר שלא ידעה התורה, שגם שאר הגדולות נטלו אבותינו מידי הבכורות ונתנון לבנים צעירים ע"פ משפט האולטימוניטור. בכל אופן הדבר צריך עיון גדול.

ש. מ. ל.

זושא בעק.

אחשורוש השני.

אגדה עתיקה.

(סוף.)

ופתאם יד חזקה אוזחה בגרונו ומחניקתו. הוא מרים את עיניו ורואה, שאיש יהודי זקן אחד עומד על גבו ושק גדול על שכמו וקורא: קום נרדם, עכרך היהודים נתונים בצרה על ירך. הנם עומדים כל הלילה בתפלה, בוכים ונאנחים, ראה מה שנרמת להם, ואתה שוכב בסגר מובס במטה? קום ובטל את הגזרה!

— דם! נקרא המלך בקצף — הם מנוול! מי נתנך להכנס אלי? אותך ואת שומרי פתחי אתלה! התשמע?

הוא חסץ לקפוץ מעל מטתו, אבל היהודי הזקן קדמהו הפשיף את פי השק מעל ראשו ובמעוף עין היה המלך כבר נשקע ראשו ורובו בשק. חסץ לצעוק, לקרוא לעזרה, אבל אין לו כח לנשימה וקולו נרם. הזקן העמים אותו על כתפו ויצא והמלך התקומם. פרפר ופרדס בכל כחו. איים עליו, ומכיון שראה שהוא חזק ממנו ואין מי שישמע לו, הסגיר את עצמו בידי המקרה הרע.

לפנות ערב, אחרי גדרים ושלטולים קשים, הריק אותו הזקן מן השק ארצה. הפנה האומלל את פניו הנה והנה וראה את עצמו נתון בין חומות בצורות, אין מוצא לברוח. התעורר המלך וקם על מענהו, להכותו נפש; אך הזקן הכניעהו בכה זיועו. נכנע בו לבו העל והתחיל לבכות. נפל לרגלי היהודי ובכה והתחנן לפניו, להשיבו אל כנו והנשיחהו שמעתה ייטיב ליהודים. אבל היהודי דהפתו מעליו באמרו: **גדה** היא מלפני אלקי היהודים, כי שש שנים תהיה בגולה תעבוד עבודת פך, ואחר כן תשוב לכסאך.

— ואיה אנכי? פרץ המלך בכחי מר בראותו שבחזקת היד התרחק מגדולתו, ומי יודע מתי ישוב אליה. — איה אתה? — נחך הזקן, מרחק רב נתרחק ממדינתך, רחוק רחוק, אלפי פרסאות. אין איש מכירך פה ואין יודע שפתך... פה תתעכב, עד עבור שש שנות גדרים, ואז אשיכך למקומך הראשון. ועכשו — הוסיף הזקן — הולך אני אל הכפר הקרוב, להמציא לך מעמד בתור פועל, הן מלאכת הנגרים יודע אתה? האין זאת? ראה, מעולם לא עלתה על דעתך, שתמצא איוה חסץ בננרותך.

כאשר הפנה הזקן שכמו ללכת, התחנן אליו המלך, שיחום, עפיו ויתן על ידו את שקו להתעטף בו, כי רועד הוא מקור. הוא מלא את בקשתו. ועוד הנשיחהו, כי מחר יביא לו בגדים, לכסות מעוזמיו.

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

שמות צידי המזרחי בקונגרס

הצינור הייב בקרלסבד.

הרב הגאון גדליהו שמלקיש, אב"ד דק"ק פשמישל, הרב הגאון משלם ראטה אב"ד דק"ק חורוסטקוב, מר ד"ר רוב הויזנר, לבוב; הרב מנחם הגר, לבוב; מר שמעון פדרבוש, לבוב; מר ש. ז. יעבין, לבוב; מר ד"ר אנוש לנדוי, לבוב; מר מאיר הורודנקר, לבוב; מר יעקב בק, לבוב; מר יוסף פלברג, וינה.

ספרי הוצאת שטיבל.

מ.ק.	להמחירים האלה הוספה 20% (חוץ מהתקופה)	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד', ה', ו', ח', ט', י' כל ספר	1200
150	המחיר	שירי אנקריאון, תרגום שאול טשרניחובסקי	150
230	איפנינה בטורים	מאת נטה, תרגום יעקב כהן	230
200	פואמות דרמטיות	פושקין, שמעיונוביץ	200
125	הנסיכה בהרי הרץ	הינה	125
340	נבורים ועבודת נבורים	קדליץ, אינהורן	340
300	באש ובחרב חלק א'	שנקביץ, פירענק	300
320	חלק ב'		320
320	חלק ג'		320
240	חלק ד'		240
120	ממעמקים	וילך, פרישמן	120
140	מניפה של לידו וינדרמיר	וילך, טביוב	140
160	חשיבותה של רצינות		160
130	היתה	שניצלר, יקבוביץ	130
170	האחיות	ופרמן	170
110	רבי שלמה נגיד	שלום אש, מ. שפירא	110
275	אינגבורג	קלרמן, דוד צמח	275
190	האויב, חלק א'	הפטמן	190
700	שכור וכשלקן, ספור	ברנר	700
600	חיי אדם; ילדות	שלום-עליכם, ברקוביץ	600
600	נערות		600
600	בחרות		600
320	אירידיון	קרשינסקי	320
180	מלחמה ויחלום; חלק א'	טולסטוי	180
160	חלק ב'		160
170	חלק ג'		170
150	שגש אחיות, דרמה	צ'חוב	150
220	יין כריסטוף רומן רולן, ה. ייבין		220
240	פן טדיאוש, אדם מיצקביץ	יוסף ליבטנבוים	240
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט טן		260
700	הדמיון הנוצר, מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו ד"ר ג. טרוב		700
300	תמונת דוריאן גרי	אוסקר וילד, י. ה. טביוב	300
700	כתבים נבחרים	פטר אלטמברג, ג. שופמן	700
150	מיקטוריה	קנוט המסון, פ. נינובורג	150
100	האגלים הארמים	ס. אובסטלדר	100
800	ביערות פולין, רומן	י. אפאטישו, מ. ליפסון	800
225	חזון התשבי	מאת יעקב בהן	225
140	הקדושים, סמפונייה		140

ובעד המשלוח 5%

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחירו 250 מרק מכור. למו"ס ולמורים רכש חנוך

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

פיגל בעטהייל

ניסן סאכער

מאורשים, אב תרפ"א

פאכנא.

פרמישלא

לארומי ניסנו מר ניסן סאכער עב"ג מרת פיגל בעטהייל מבאכנא נבדבהו כמ"ט מלב.

ברוך מייסטער, שמואל פלעפער.

העמיקאליען גראספערקויף.

קאלפאפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבנער-וואכס, גומי-אראביקום, ניגראוין, וואססערלאזליך און פעטטלאזליך, וואסמליכע אנילין-פארבען, סיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען, ברוי-האליץ-עקסטרעקט אולטרא-מארין, וואועלין, וואנענפעטטען אין בלעכראָוען, שוהקרעמער שוהמאכער-וואכס, טינטע, בלעכראָוען א. ד. נ. עמפפעהלט די שראַמאָקאליערטע פירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,

I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 23 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שר עשרה מכתבים - 425 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 1250 מ.

השפדו, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים היהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 200 מ. להוטי רש"י 25 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משדוח לכל הזמנה.

בחנין פארץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משדוח.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.